

KANSALLISESTA YLIRAJAISEEN – KULTTUURI, PERINNE JA KIRJALLISUUS

Ylirajaisuus on ”erilaisten rajojen – diskursiivisten, symbolisten, institutionaalisten, sosiaalisten, kansallisten, kulttuuristen, kielellisten ja maantieteellisten – yli tapahtuvaa liikettä, toimintaa ja sosiokulttuurista olemista, joka venyttää olemassa olevia rajoja ja synnyttää kokonaan uusia alueita, tiloja ja kulttuureja” (Nissilä 2016, 68). Ylirajaisuuden ottaminen tutkimuksen keskukseen rikastuttaa kansallisen paradigman piirissä syntyneitä ja toimivia oppialoja, kuten folkloristiikkaa, etnologiaa, kulttuurintutkimusta, kotimaista kirjallisuutta, suomen kieltä ja historiaa, liittäessään paikallisen ja kansallisen osaksi uudenlaisia merkityksiä.

Nykymuotoisen ylirajaisuuden eli transnationaalisuuden tutkimuksen nousu alkoi kansainvälisten muuttoliikkeiden tutkimuksesta (Glick Schiller, Basch & Szanton-Blanc 1992), josta se on vähitellen levinnyt uusille tieteenaloille, usein yhdistettynä metodologisen nationalismin kritiikkiin (Wimmer & Glick Schiller 2003). Ylirajainen näkökulma haastaa arvioimaan uudelleen sellaisia kotimaisten tieteiden keskeisiä käsitteitä kuin ”kansallinen”, ”suomalainen”, ”suomalais-karjalainen”, ”etninen”, ”monikulttuurinen” sekä tutkimuskohteita ja tutkimusten maantieteellisiä ja kulttuurisia rajauksia. Ilmiöt nähdään osana laajempaa ja monimerkityksisempää kulttuurista kenttää. (Ks. Löytty 2021, Suutari 2021, Grönstrand ym. 2016.) Ylirajaisuus liittyy myös kulttuuriperinnön ja vallankäytön kysymyksiin määrittämällä uudestaan mm. sen, kenen kulttuurista on kyse, kuka saa esittää ja kenen äänellä.

Paradigman muutos on nostanut esiin, että suullisen perinteen ja kirjallisuuden aineistot ovat usein mitä erilaisimmilla tavoilla ylirajaisia ja että näitä aineistoja on syytä tarkastella muutenkin kuin metodologiseen nationalismiin rajoittuvien näkökulmien kautta. Esimerkiksi alun perin suullisesti eläneet kansanrunot ovat syntyneet ja levinneet sukujen, kylien, kulttuuristen ryhmien ja kielialueiden yli. *Kalevalaa* (1835, 1849) on puolestaan luonnehdittu kulttuuriseksi hybridiksi, joka syntyi ylirajaisessa keskustelussa omaleimaisen kulttuurin ja kielen merkityksestä (Saarelainen 2019). Erilaiset kulttuuriset käännökset ja siirtolaisperinne, kuten Amerikan siirtolaisten suullis-kirjalliset aineistot – arkkiveistut ja rekilaulut – kytkeytyvät ylirajaisuuteen. Ylirajaisuus on hedelmällinen tulokulma myös kirjallisten tekstien monikielisyttä ja monimuotoisia kulttuuri-identiteettikysymyksiä tarkasteltaessa. Lisäksi ylirajainen näkökulma herättää kysymyksiä, millä tavoin Suomeen muualta muuttaneiden ja heidän jälkeläistensä monikulttuuriset perinteet jäsentävät tai mahdollisesti muokkaavat suomalaisuuden kuvastoa ja laajemmin suomalaista kulttuurielämää.

Artikkelikokoelmassa kutsutaan tarkastelemaan ylirajaisuutta aineistolähtöisesti tai teoreettisesti suullisen perinteen, kirjallisuuden, kulttuurin ja historian viitekehyksessä.

Lähetä enintään yhden liuskan mittainen abstrakti ja työotsikko Niina Hämäläiselle viimeistään 28.2.2022 osoitteeseen niina.hamalainen@kalevalaseura.fi. Hyväksytyistä abstrakteista tiedotetaan maaliskuun aikana. Artikkelikäsikirjoitusten viimeinen jättöpäivä on 31.12.2022.

Kirjan toimittavat Niina Hämäläinen, Hanna Karhu ja Tuomas Martikainen. Sen kustantaa Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Vuosikirja ilmestyy myös SKS:n avoimen tieteen julkaisusarjassa. Kirja julkistetaan lokakuun lopussa 2023 Kalevalaseuran kekrinpäivän seminaarissa. Kalevalaseura maksaa kirjoituspalkkion.

Vuosikirja kuuluu SKS:n tiedesarjaan ja kirjaan tarjotut artikkelit vertaisarvioidaan. Vuosikirjan toimitusneuvostona toimii Kalevalaseuran hallitus ja vastaavana toimittajana Niina Hämäläinen.

Kalevalaseuran vuosikirja on ilmestynyt vuodesta 1921 alkaen. Vuosikirjassa on julkaistu runsaat 2 500 tutkijoiden ja muiden asiantuntijoiden kirjoittamaa artikkelia suullisesta perinteestä, perinteen- tutki-joista, *Kalevalasta*, *Kalevalan* kääntäjistä ja taiteilijoista, Lönnrotista sekä muista merkittävistä runonke-rääjistä. Lisäksi kirjassa on satoja muita artikkeleita kulttuurintutkimuksen alalta.

Ks. <http://kalevalaseura.fi/vuosikirja/>

Lähteet

Glick Schiller, Nina, Linda Green Basch & Cristina Szanton-Blanc (eds.) 1992. *Towards a transnational perspective on migration: Race, class, ethnicity, and nationalism reconsidered*. New York, The New York Academy of Sciences.

Grönstrand, Heidi, Ralf Kauranen, Olli Löytty, Kukku Melkas, Hanna-Leena Nissilä ja Mikko Pollari 2016. *Kansallisen katveesta: Suomen kirjallisuuden yllirajaisuudesta*. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Löytty, Olli 2021. *Jäähvyäiset kotimaiselle kirjallisuudelle*. Helsinki, Teos.

Nissilä, Hanna-Leena 2016. Yllirajainen kirjallisuus ja yksikielinen kirjallinen elämä Suomessa. *Kulttuuri-politiikantutkimuksen vuosikirja* 2016, 67–79.

Saarelainen, Juhana 2019. *Runous, tieto ja kansa. Elias Lönnrotin ajattelu ja toiminta aikalaisfilosofian kontekstissa*. Turku, Turun yliopisto.

Suutari, Pekka (toim.) 2021. *Karjalankieliset rajalla*. Joensuu, Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Wimmer, Andreas & Nina Glick Schiller 2003. Methodological Nationalism, the Social Sciences, and the Study of Migration: An Essay in Historical Epistemology. *The International Migration Review* 3 (3), 576–610.